

VII Congrés de l'Associació d'Historiadors de la Comunicació

Les autoritats independents de l'audiovisual.
Primer balanç del Consell de l'Audiovisual de Catalunya

per Joan Manuel Tresserras
Conseller del CAC

Celebro veure moltes persones amb qui no havia coincidit ja fa força temps. Voldria donar unes pinzellades sobre què és el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i plantejar, si vostès ho desitgen, la transcendència de disposar d'un consell de l'audiovisual espanyol i per a què pot servir.

Permetin-me que faci una introducció històrica. Els consells audiovisuals sorgeixen, sobretot a Europa, a partir de l'acceleració dels processos de liberalització de final dels anys vuitanta, quan molts estats s'adonen que aquesta liberalització generava una situació de poca capacitat de control sobre els continguts televisius, que quedaven simplement a mercè de la lluita d'empreses privades per l'audiència. En aquestes condicions es va veure que calia aplicar la doctrina clàssica de servei públic a la ràdio i la televisió, i que per tant era convenient contrarestar el pes dels grups econòmics amb una intervenció política en el sector.

Abans de la creació dels consells, es va veure que el remei podia ser pitjor que la malaltia. Es combinaven aquí dos tipus de pressions sobre els grans mitjans de comunicació: una de fonamentalment econòmica, des de les empreses del sector privat, i una altra que era directament política, des dels governs que se sentien legitimats a intervenir en els mitjans públics quan ocupaven el poder. En aquestes condicions, es va plantejar el debat entorn de per quins procediments podien establir-se fórmules d'un control tan democràtic com fos possible per no deixar els continguts a mercè de les lleis de mercat ni a la bona voluntat del govern de torn. Va ser llavors quan van aparèixer algunes experiències europees, entre les quals potser la més rellevant va ser la del Conseil Supérieur de l'Audiovisuel francès.

A mitjan anys noranta hi va haver un primer gran debat sobre un tema que ara torna a estar de moda: la *televisió porqueria*. A partir fonamentalment del cas de l'assassinat de les nenes d'Alcàsser i l'aparició de programes nocturns que van començar a emetre autèntics judicis paral·lels, *La sonrisa del pelicano* o *Esta noche cruzamos el Mississippi*, es va suscitar un debat públic considerable que va conduir a la creació al Senat d'una comissió, anomenada la «Comissió Camps», ja que l'encarregada era Victòria Camps. Es van elaborar uns treballs després d'unes compareixences al Senat, i ja en aquells moments es va suscitar la necessitat de crear també a Espanya una institució que seguís el model d'alguna de les que ja a Europa s'havien desenvolupat.

De tota manera, el treball de la comissió va ser debades inicialment, llevat del cas de Catalunya, on el 1996, al llarg del desenvolupament d'una llei d'àmbit autonòmic català sobre els continguts de la televisió per cable, es va aprofitar l'ocasió al Parlament per introduir una part de les conclusions del treball de la comissió al Senat i es va crear un primer

Consell de l'Audiovisual de Catalunya amb un caràcter merament consultiu i assessor del Govern. Aquest primer consell va ser presidit per Lluís de Carreras, i realment va disposar de molt pocs mitjans i va gaudir d'una dedicació més voluntariosa que professional per part de la resta de consellers, amb una mínima estructura professional. El cert és que van desenvolupar un treball força interessant i reconegut. En el marc d'un gran debat parlamentari—desenvolupat al Parlament de Catalunya el desembre de 1999, després de les darreres eleccions guanyades per Jordi Pujol—, es va produir un acalorat debat sobre com calia desenvolupar els mitjans públics a Catalunya, que va culminar amb la creació excepcional d'un marc de consens al Parlament, en el qual es va plantejar un triple objectiu que calia desenvolupar a curt termini.

El primer objectiu era desplegar una llei del sector audiovisual a Catalunya, llei pendent encara a hores d'ara, tot i que hi ha una ponència parlamentària que hi està treballant i ja s'ha demanat un informe a l'actual Consell de l'Audiovisual. No existia a Catalunya, i encara no existeix, un model del sector de la comunicació que hagi partit realment d'un debat públic sobre com hauria de ser. Finalment, els plans tècnics i el procés d'adjudicació més o menys arbitral del govern de torn anava configurant un mapa, però mai no s'havia discutit com havia de ser tenint en compte consideracions socials, democràtiques, econòmiques ni de cap tipus. Simplement, s'havia anat desenvolupant una espècie de selva, de *campi qui pugui* amb un cert descontrol i amb un marc jurídic totalment obsolet.

Un segon objectiu que calia plantejar-se era una nova llei dels mitjans públics, anomenada llei de reforma de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, en la línia de la llei que ara es planteja el Govern de l'Estat en relació amb els mitjans públics de dependència estatal.

Un tercer objectiu consistia a crear un consell de l'audiovisual de Catalunya amb una llei pròpia, no en un article amagat en una altra llei, sinó una llei elaborada expressament per crear aquesta institució i dotar-la de competències realment executives i efectives.

Després de les vacances parlamentàries, a l'inici de l'any 2000, es va crear la ponència en el Parlament. Es va intentar treure aquestes lleis per via d'una ponència, i per aquest procediment, el mes de maig ja es va pactar finalment un text de la llei de creació del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Va ser aprovada per unanimitat a final de maig, i al juny es va procedir a l'elecció dels primers membres i a l'inici d'activitats d'aquest organisme.

Una llei del sector audiovisual és una llei molt complexa. No hi havia realment exemples europeus que partissin de situacions similars i que poguessin servir com a model; per tant, ningú va saber ben bé què s'havia de fer amb allò. No hi va haver projectes interessants que partissin

dels experts en el terreny jurídic. Tampoc des de la universitat no hi va haver propostes clares sobre què havia de ser aquesta llei. Així doncs, aquesta llei es va deixar de banda.

La Llei de reforma dels mitjans públics es va polititzar immediatament, sobretot per raons tan poc estructurals o transcendents com el procediment d'elecció dels directors generals. La llei que va ser còmoda de pactar i en la qual hi va haver consens ràpidament va ser la Llei de creació del Consell de l'Audiovisual. El que havia de ser la conclusió definitiva, és a dir, discutir un model, pactar-lo, crear una llei marc, organitzar bé els mitjans públics, i després crear l'autoritat reguladora, va acabar per fer-se absolutament a l'inrevés: es va crear l'autoritat reguladora i, a partir d'això, no es va fer res més.

Aquest fet va originar algunes dificultats per al naixent consell, a les quals cal afegir el següent. Per a la creació d'aquest Consell, hi havia hagut una actitud molt emprenedora i molt interventora des del Col·legi de Periodistes, el Sindicat de Periodistes, col·lectius de treballadors dels mitjans públics, etc., de manera que hi havia una certa expectativa per constituir aquest Consell. L'organisme funcionaria o no segons qui en fossin els membres.

El cert és que, com a membre ja d'aquesta primera elecció, he de dir que els noms van suposar una decepció, en general, perquè no érem un equip de primera divisió. No hi havia *figures*. Hi havia gent de procedència molt diversa. Del camp acadèmic, érem dues persones: Joan Botella, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona, que havia estat transitòriament el degà accidental en Ciències de la Comunicació, i jo mateix. Hi havia un parell de periodistes que ja feia un temps que estaven més o menys inactius. Del món jurídic provenien un advocat i un jutge. També hi havia una psicòloga... Érem, en principi, un equip de persones que no eren un referent intel·lectual ni polític, i tampoc no ho eren en el camp professional.

Per tant, unes cinc mil persones creien que cada una d'elles reunia unes condicions millors per formar part del Consell que nosaltres. Això és rellevant des de dos punts de vista. En primer lloc, d'entrada el Consell no va gaudir del suport popular que es podia esperar de l'ampli consens que s'havia generat en el procés d'elaboració de la llei. Partim d'un punt molt baix quant a la nostra reputació. En segon lloc, com que la percepció d'aquesta realitat era tan evident, els membres es van veure obligats a prendre algunes decisions, atès que la llei ens donava molta llibertat per organitzar-nos com volguéssim. Vam veure clarament que, si no treballàvem seriosament i assumíem una certa militància institucional al servei de la idea que es despenia de la llei, ens estavellaríem amb tot l'equip.

Som des de llavors nou consellers. Els explicaré tota la veritat. El cert és que al principi havíem de ser sis membres, i, si m'ho permeten, amb

això n'hi hauria prou. Però amb sis membres l'aritmètica parlamentària no acabava d'encaixar, perquè no tothom hi podia tenir la seva quota.

Hi havia un compromís segons el qual no es posaven persones de partit. El cert és que a la llarga ha resultat bastant indiferent que la gent tingués carnet o no, i realment es va aconseguir superar l'origen de partit. Es va intentar que les diverses sensibilitats polítiques (recordin que a Catalunya hi ha cinc grups parlamentaris) hi fossin representades. Per evitar que els dos grups parlamentaris majoritaris, el Partit Socialista i Convergència i Unió, poguessin repartir-se l'organisme, es va introduir en la llei el criteri que cada membre del Consell havia de ser elegit a proposta almenys de tres grups parlamentaris, i havia d'obtenir un mínim de dos terços dels vots del Parlament.

El cert és que amb noms *grisos* vam ser proposats per tots els grups, i el grup va sortir per unanimitat. El president de l'organisme és proposat pel Govern, però ha de tenir el beneplàcit del grup de consellers. Es va elegir també el primer president (avui encara l'és), un exdiputat del Parlament català, exsenador membre de la Comissió Camps i la persona que havia estat més activa en el desenvolupament de la llei, Francesc Codina. El grup partia d'un punt molt baix i va intentar començar a aplicar el mandat de la llei, que es va veure extremament limitat. Limitat, per exemple, en les competències. El Consell té competències en tots els mitjans audiovisuals i en tota la comunicació audiovisual en qualsevol tipus de suport que necessitin una concessió per part de la Generalitat de Catalunya. Això a la pràctica significava que teníem capacitat d'intervenir en totes les emissores de ràdio, ja que aquestes, encara que siguin d'abast estatal, necessiten per operar a Catalunya l'assignació d'unes freqüències i disposar d'unes llicències que concedeix la Generalitat.

Però, en el cas de la televisió, únicament teníem potestat per intervenir en la televisió pública catalana. Saben que per la llei de televisió privada no hi ha pogut haver fins ara televisió privada d'àmbit català. Tampoc per l'àmbit de domini lingüístic, atès que la llei estableix uns mínims que impedièen aquesta possibilitat. Ara sí que hi ha hagut una llicència de Televisió Digital Terrestre (TDT) d'un múltiplex de caràcter privat que tindrà àmbit català, però com saben la TDT encara es troba en un horitzó una mica llunyà. L'àmbit estava, doncs, limitat.

Hi havia també unes televisions locals que tenien un caràcter alegal: estaven operant però ningú no els havia concedit una llicència. El marc legal de referència, que era la regulació espanyola en aquesta matèria, no oferia cap tipus de garantia jurídica i havia quedat totalment desfada. Una part dels clients del Consell de l'Audiovisual no tenia personalitat jurídica reconeixible que permetés actuar d'una manera o d'una altra amb ells. En aquestes condicions, el Consell, de tota manera, va intentar plantejar-se molt seriosament el seu treball. Va adoptar com a

punt de referència fonamental el model francès, i vam veure a la pràctica que ens distingien d'aquest tres tipus de qüestions. Un primer tipus de qüestió que, per a nosaltres, continua sent irresoluble, i que tampoc no sembla desitjable canviar, és que, en el cas francès, el Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) actua com a junta electoral. Com ja saben, en el nostre cas hi ha una junta electoral central, hi ha unes juntes electorals de demarcació, i per tant, aquesta funció no s'havia de cobrir.

Una altra diferència fonamental consistia en el fet que, en el cas francès, el CSA elegia els directius dels mitjans públics. En el nostre cas, el cert és que el Parlament va entendre des del principi que no tenia gaire sentit que un òrgan elegís els directius i que immediatament hagués de controlar els que ells mateixos havien elegit.

La tercera qüestió sí que era extremament rellevant i s'ha corregit fa poc. En el cas francès, el CSA és qui concedeix totes les llicències i, per tant, sanciona aquells a qui ha concedit la llicència. Té gran capacitat a la pràctica per poder rescotar llicències en el cas d'incompliment de les clàusules de concessió per part d'algun operador de ràdio o televisió. El que deia la nostra llei del 2000, que ha estat modificada recentment, era que, en els processos de concessió de llicències, el Consell havia d'elaborar un informe que era preceptiu, però no vinculant per al Govern. El que es va corregir després del canvi de govern el mes de maig passat va ser també per unanimitat el fet que, a partir d'aleshores, en tots els processos concessionals hi haurà informes previs preceptius i vinculants a càrrec del Consell. Així doncs, la potestat de l'adjudicació de l'autorització o la llicència la continua tenint el Govern, però en cap cas el Govern no pot actuar en contra del sentit establert pel Consell de l'Audiovisual.

Les àrees d'intervenció del Consell són fonamentalment tres. Hi ha una primera funció —que fan la majoria de consells audiovisuals— que consisteix a actuar com una verdadera —encara que sigui malsonant, ens servirà per entendre-ho— «policia de continguts». No censura: no hi ha mai intervenció prèvia, però sí que hi ha un treball de seguiment i de vetllar constantment perquè els continguts emesos per ràdio i televisió, d'entrada, compleixin les diverses lleis que involucren el sector audiovisual, ja siguin de protecció de drets bàsics (dret a la intimitat, per exemple), de protecció de col·lectius (com la protecció de menors, i l'aplicació de la directiva de televisió sense fronteres en aquesta matèria traslladada ja a la legislació espanyola i catalana), ja sigui qualsevol altre tipus de legislació (per exemple, sobre trànsit: no es poden passar per televisió anuncis d'automòbils en els quals se suggereixin comportaments afavoridors d'un excés de velocitat, o comportaments incívics de qualsevol tipus). Això està establert en vint o trenta tipus de lleis diferents, però que afecten la responsabilitat dels operadors de televisió i de ràdio. Algú ha de vetllar perquè això es compleixi, i el Consell té atribuïda la potestat de fer-ho.

Una part de la nostra funció és, doncs, efectuar aquest control a posteriori dels continguts. Això es desenvolupa a través d'un sistema d'enregistrament de sofisticació mitjana no gaire costosa, amb aplicació de programari i maquinari de mercat, particularitzat i desenvolupat específicament per a la nostra tasca, i que permet que un equip d'anàlisi de contingut d'unes vint o vint-i-cinc persones pugui fer un seguiment exhaustiu d'algunes de les principals cadenes de ràdio i televisió sobre les quals tenim competència i alguns controls aleatoris de la resta. Cal tenir en compte que, per llei, tots els operadors de ràdio i televisió estan obligats a conservar durant un temps prudencial (un mes, o tres o sis mesos, segons el cas) els seus propis continguts. I, si el Consell ho requereix, han de facilitar-los-hi. Simplement, hi ha un sistema per poder operar d'ofici per compte propi i automàticament en el cas dels operadors més importants. Aquest és un dels puntals del Consell.

Per conferir-li una dimensió popular, es va crear l'anomenada Oficina de Defensa de l'Audiència, que avui consisteix en un petit dispositiu al qual qualsevol es pot adreçar mitjançant correu electrònic, fax, telèfon o per qualsevol altre procediment. Recull les queixes o les reclamacions que qualsevol institució, entitat, grup o persona vulgui elevar al Consell. En aquests moments, està pendent de desenvolupar-se una campanya als mitjans públics perquè entenem que, en general, no hi ha una cultura de la queixa formal sobre aquestes qüestions. La gent s'enfada, protesta, crida, però no es queixa formalment. Rebem encara relativament poques queixes, entre vuit-centes i mil anualment. Totes són contestades. Les que no permeten una resposta immediata passen a un servei de reclamacions. Es demanen els informes tècnics i jurídics corresponents i, a partir d'aquí, una comissió tracta els temes i els passa al Consell.

El ple del Consell, els nou membres més el president, es reuneixen totes les setmanes, ordinàriament els dimecres, i acaba quan pot. Aquesta és una de les tasques fonamentals, molt visible quan s'ordena retirar un programa, o quan es diu a una televisió que no pot continuar emetent una campanya publicitària, i li costa vuitanta o cent milions de pessetes. Acostuma a ser una forma de sanció indirecta. Bona part de les queixes van dirigides a la publicitat, no perquè sigui pitjor, sinó perquè el format i la reiteració publicitaris operen com un estímul cap a l'audiència. Ben poques vegades hi ha queixes sobre un altre tipus de formats que aparentment vulnereu la preceptiva existent d'una manera més flagrant.

El segon gran aspecte en què treballem té a veure amb els processos de desenvolupament de les empreses i les pràctiques habituals de transferència de patrimoni de les empreses que disposen de llicències de ràdio i televisió. Com ja saben, hi ha algunes llicències històriques que van ser adjudicades al seu dia per raons més o menys poc clares i que han generat després una subrogació de llicències en canvi del pagament de xifres astronòmiques en qualitat de lloguer, i pel qual alguns grups han

generat cadenes per a les quals mai no van tenir l'autorització expressa. Per tancar aquest punt, vull assenyalar que es va crear un mecanisme pel qual qualsevol tipus de transmissió patrimonial a causa de defunció, transmissió per mitjà de contracte comercial, qualsevol transferència de paquets d'accions, etc. ha de tenir el beneplàcit del Consell. Una part de la nostra tasca consisteix a vigilar tots els processos mercantils o de transferència patrimonial que afecten les empreses de comunicació, ja que poden alterar o bé les condicions de la competència en una determinada àrea, o bé poden afectar el pluralisme. Per tant, el que intentem és garantir el fet que les condicions de competència i pluralisme es donin a tot el territori de la nostra competència, el català. Aquesta funció és força més grisa, més dura, perquè exigeix un cos a cos constant amb el sector, però és alhora la més rellevant des del punt de vista de l'organització d'un mapa tan raonable com sigui possible del sector audiovisual que inclogui empreses viables que no posin en perill el pluralisme mínim que creiem que és imprescindible.

Aquest segon gran bloc d'actuació exigeix també un constant cos a cos amb el Govern. Aquest pot estar temptat d'administrar com més li convingui el repartiment de franges d'espectre radioelèctric per a determinats usos, quan nosaltres per exemple podem considerar que és millor ampliar el nombre de llicències de ràdio a determinades comarques, o agilitar la digitalització en el cas de la televisió local, etc.

En relació amb aquestes grans àrees, hi ha un tercer puntal que parcialment es relaciona amb aquest anterior. De fet, el que vam descobrir és que a Catalunya no hi havia polítiques de comunicació, no tant perquè ningú no volgués tenir-les, sinó perquè ningú no sabia com fer-ho. Vam descobrir que la llei de televisió privada espanyola no era dolenta per mala fe, sinó per ignorància.

Ningú no va preveure el que anava a passar: la televisió pública més endeutada del món i el tipus de televisió que fan les cadenes privades d'acord amb el model que tots coneixem. O bé que a Catalunya sembla clar que la resposta del govern de Pujol per pactar amb el govern de Felipe González aquesta llei de televisió privada va ser que valia més que no hi hagués televisió privada a Catalunya, perquè així no hi hauria competència per a TV3. El resultat és que, en aquells moments, Barcelona significava el 40% de la creació i la inversió publicitària d'Espanya. En aquests moments, se situa entre el 17% i el 18%; la resta és a Madrid, que és on són les televisions, el motor del sector audiovisual. Aquí amb prou feines hi ha cinema i publicitat, perquè les televisions de gran àmbit de cobertura són a Madrid. Si ara el Govern n'aprova dues més, i s'estableixen a Madrid, Catalunya s'acaba des del punt de vista estratègic (tant en termes econòmics, com de cohesió social, de construcció cultural nacional, etc.). Cap país no pot resistir si el 80% de la seva audiència televisiva depèn de cadenes que operen des de la llunyania que vostès vulguin considerar.

Hi ha un tercer puntal en el qual ningú no sap com actuar. Cap partit no té una política clara de comunicació. El Consell va decidir ser l'iniciador en aquest país en polítiques de comunicació. El que va fer el Consell, encara que no ho digui la llei, per decisió pròpia, és posar-se al servei del Govern i del Parlament, però prenent la iniciativa en matèria de polítiques de comunicació. A partir de la seva creació, qui ha reivindicat la llei de l'audiovisual ha estat el Consell de l'Audiovisual. Va ser qui va plantejar al Parlament català la necessitat de moure's, perquè s'havia iniciat la nova ronda de negociacions en l'organització mundial del comerç, en el procés de liberalització, i ja havia acabat la moratòria aconseguida pels francesos, que coneixem per la «selecció cultural», i que havien aprofitat el Quebec, els països escandinaus i altres, però Catalunya no, per exemple, que era potser qui més el necessitava; era simplement perquè ningú no li ho havia plantejat. Va ser el Consell qui es va dirigir a l'Organització Mundial del Comerç, qui va entaular contactes, qui va parlar amb els *lobbies* de Brussel·les i qui va intentar treballar en això.

Quan Brussel·les va plantejar que fossin els estats a Europa els que definissin la noció de *servei públic*, el Consell va decidir elaborar el seu document sobre servei públic —el trobaran penjat al web. Va ser el primer cas a Europa en el qual no un estat sinó el Consell català va definir un model de definició del servei públic de ràdio i televisió.

Va ser el Consell de l'Audiovisual el que fa poc més de trenta dies va comparèixer en el Parlament per dir que, si no anàvem amb compte, s'obririen dues llicències més de televisió a Espanya, a Madrid, i que aquest fet alteraria el mapa d'audiències a Catalunya davant la impunitat de tothom. Va ser el Consell el que es va dirigir en primer terme al ministre Montilla per fer-li saber que el pluralisme a Espanya, si s'assumia el seu caràcter plurinacional, era també un pluralisme geogràfic de la ubicació de les indústries culturals de la comunicació, i que aquest pluralisme havia de ser no només de tendències polítiques sinó en tots els ordres, i que no podia ser que algú pogués emetre o tenir una cadena de televisió que emetés per a tot l'Estat sense posar-se d'acord amb aquelles comunitats que posseeixen una llengua i un patrimoni cultural propis, i puguin pactar en quines condicions una part de la seva emissió és en règim de desconexió amb quotes de llengua i de producció pròpia aplicades a aquella comunitat... Si tot això no es fa, ens aboquem a la pràctica desaparició del model de diversitat cultural que fins ara ha aconseguit sobreviure.

El Consell de l'Audiovisual actua també en part com a grup articulat de pressió sobre els grups parlamentaris, sobre el Parlament i sobre el Govern. Per exemple, en la Llei d'ordenació de les telecomunicacions el Consell va estudiar el document de la llei espanyola, i va arribar a la conclusió que es podia plantejar quaranta-dues esmenes a aquesta llei. Nosaltres no podem plantejar esmenes a una llei, però van sortir cinc

motoristes a les seus de tots els grups parlamentaris. El Partit Popular, que en aquell moment estava en el Govern, no en va presentar cap però va agrair la deferència. El Partit Socialista va agrair la deferència i en va presentar catorze. El grup de Convergència i Unió va agrair la deferència i en va presentar trenta-sis. Iniciativa per Catalunya en va presentar quaranta i en dues plantejava alguna objecció. I Esquerra Republicana, que estava representada per un sol membre en el Parlament a Madrid en aquell moment i no va tenir temps de mirar-se-la, va presentar les quaranta-dues. Però qui va fer el treball especialitzat de reflexió sobre la llei sobre el qual van pivotar aquestes esmenes va ser el Consell de l'Audiovisual.

Aquestes són bàsicament les grans funcions que ha desenvolupat el Consell fins a aquests moments. Com a recapitulació: és un organisme que, en aquests moments, està format per, a més dels membres elegits, una estructura professional de més de seixanta persones, i disposa d'un pressupost d'uns set milions d'euros a l'any. Es va fer un pla quadriennal per anar dotant l'estructura de l'equip. És un organisme relativament car.

Hem intentat comprometre'ns amb el treball. Normalment treballem per àrees; cada conseller en té una d'adjudicada. En el meu cas, m'encarrego del Departament d'Investigació i d'elaborar els seus estudis i dossiers, així com de tota la documentació que surt del Consell, tant els documents específics que elaborem per al Govern, el Parlament, etc., com d'una publicació, *Quaderns del CAC* (aprofito per dir-los que ja forma part de la llista de publicacions reconegudes pel Ministeri, després d'una àrdua batalla). Apareixen d'aquesta publicació tres números ordinaris quadrimestrals, més alguns números extraordinaris tots els anys. Sempre apareix un número extraordinari, que és l'informe del sector que elaborem anualment. Aquestes publicacions apareixen en paper en català, i ordinàriament estan en versió electrònica també en castellà i anglès. Excepcionalment, en alguns moments, si entenem que algun document és especialment rellevant a tot Espanya o en qualsevol altre lloc, també en fem l'edició en la llengua corresponent. Per exemple, un número sobre diversitat cultural i globalització, elaborat un any abans del Fòrum, en el seu moment es va publicar també en paper en castellà, francès i anglès, a part d'en català. O per exemple un llibre blanc, del qual potser han sentit a parlar, sobre l'educació en l'entorn audiovisual, que va dirigir Victòria Camps i va ser publicat en paper en català i castellà.

Hi ha un tipus d'activitat del Consell pensada per ser útil en l'àmbit català i, en algun moment, hem pretès ser presents en l'àmbit espanyol. Aquesta voluntat de ser presents també a Espanya es deu al fet que nosaltres entenem que, encara que qui elegeix és el Parlament, la font de legitimitat amb què comptem és la ciutadania catalana, considerada

com a audiència potencial dels mitjans audiovisuals. El cas és que una cadena com Telecinco aconsegueix unes quotes a Catalunya de més del 20%. Nosaltres no podem ser aliens al que emet Telecinco. No tenim potestat sancionadora sobre aquesta cadena, no hi tenim competències, però sí podem actuar a través del Ministeri.

Quan prenem una decisió, l'enviem a les persones interessades i la notifiquem al Ministeri. Fins avui, el Ministeri de Madrid, llevat d'una ocasió en què hi va haver discrepància de criteris, sempre va actuar d'acord amb les indicacions del Consell de l'Audiovisual. Per exemple, retiràvem un anunci dimarts a la tarda a TV3, i dimecres o dijous el Ministeri feia el mateix a les cadenes de difusió estatal.

No podem deixar de ser-hi, i de fet hem estat treballant també per a la creació del Consejo del Audiovisual Español. Existeix una Plataforma Europea d'Autoritats Reguladores, coneguda per EPRA, de què el Consell de l'Audiovisual de Catalunya és membre. El meu col·lega Joan Botella n'ocupa la vicepresidència. Probablement, l'any vinent la seu es traslladarà a Barcelona. Ens urgeix l'existència d'un consell de l'audiovisual espanyol, ja que si ells actuen com a autoritat reguladora espanyola, nosaltres podem actuar com a autoritat catalana. Altrament, en reunions a Brussel·les hi ha sempre el malentès que no hi ha una presència espanyola, i nosaltres hem d'assumir aquest paper per al qual no tenim cap crèdit. Això acaba per dificultar la nostra intervenció al servei del que haurien de ser els nostres objectius principals. Hem estat intentant facilitar i divulgar la tasca i hem afavorit la creació d'un consell de l'audiovisual espanyol.

Per desenvolupar aquesta pressió que hem iniciat sobre l'Organització Mundial del Comerç i per coordinar esforços que vam aconseguir canalitzar a partir del Fòrum 2004, el que intentem organitzar —i que ja funciona— és la creació d'una xarxa mundial d'autoritats reguladores en favor de la diversitat cultural. L'objectiu és que diversos projectes existents puguin unificar-se i que realment la regulació mundial de la liberalització del comerç entengui que els productes culturals i els mitjans de comunicació no poden ser tractats com a simples mercaderies, ja que afecten àmbits que queden fora del que és estrictament econòmic i que, per tant, mereixen un tracte específic. Aquest és el tipus de *lobby* que en aquests moments estem intentant organitzar.

Crec que ha quedat dibuixat el que pot fer un organisme d'aquest tipus. Vostès jutjaran, pel que fa a l'àmbit espanyol, si en aquests moments entenen que els partits polítics o grups parlamentaris tenen unes polítiques de comunicació proactives en aquest terreny prou elaborades o si creuen, com entenem nosaltres, que un organisme d'aquestes característiques és absolutament fonamental, perquè permet allunyar els governs del control dels mitjans públics, permet una intervenció sobre

els mitjans privats que no depèn del color polític de qui està en el Govern, i això ens sembla que és, en general, una garantia per a la ciutadania, i que serveix a la causa de la democràcia i el pluralisme.

Col·loqui

Ingrid Schulze (Universidad Complutense de Madrid)

¿Cómo funciona el Consell internamente? ¿Tardáis mucho en poneros de acuerdo, hay un criterio muy claro, tomáis decisiones por mayoría...?

Joan Manuel Tresserras

Creo que una de las claves del funcionamiento ha sido precisamente en este terreno, y es algo poco vistoso. Los miércoles tenemos pleno. Al principio acabábamos los jueves, después intentamos acabar por la noche y ahora incluso algunas semanas acabamos antes de comer. Los miércoles comemos siempre juntos los nueve miembros y el presidente. Puesto que tenemos un horario muy dilatado, hemos intentado desarrollar una intensa relación personal. Llega un momento en que esto facilita las cosas.

Hasta hoy, creo recordar que hemos votado en tres ocasiones. Si el número de decisiones en estos cuatro años y medio será de algo más de quinientas al año, todas han sido por unanimidad y consenso salvo tres. Una de ellas, que es bastante banal pero en la que no se consiguió el consenso, fue durante la última campaña electoral. Editorial Planeta lanzó un libro, *La Catalunya emergent*, de Artur Mas, uno de los candidatos. El lema del espot publicitario, que se pretendía lanzar como propaganda comercial, decía que Cataluña tenía mucho pasado, pero que Artur Mas iba a contar cómo era el futuro de Cataluña. Había una clara redundancia respecto a la campaña pública. De este libro se vendieron dos mil o tres mil ejemplares, pero la inversión de la editorial en el libro nos pareció a muchos que no se justificaba por criterios de estrategia comercial, sino que allí había un problema de propaganda política que además afectaba la precampaña electoral.

Esto suscitó un debate de carácter fundamentalmente jurídico sobre si aquello se podía considerar propaganda política. Hubo miembros que pensaron que aunque delante de un juez eso no lo fuera, y que cualquier iniciativa nos llevaría a un proceso judicial que acabaríamos perdiendo, entendíamos que este tipo de prácticas, aunque no quedaran contempladas por la legislación existente, no debían ser admitidas.

Aquí se produjo un debate, y debimos votar. Esto ocurrió entonces y ha ocurrido dos veces más en este periodo. Todo lo demás ha sido por consenso. Incluso en cuestiones tan delicadas como el informe para la adjudicación del multiplex de Televisión Digital Terrestre de ámbito catalán, ha habido un esfuerzo de consenso.

Quien me propuso en primera instancia fue Esquerra Republicana de Catalunya; luego los grupos de izquierda más o menos me apadrinaron. En la mayor parte de los debates de contenidos publicitarios, la persona con la que suelo estar de acuerdo —porque, como yo, es de las menos intervencionistas— es la persona que se supone que responde a la sensibilidad —ya que no es militante— del Partido Popular. En general, el tipo de debate que se presenta, no tiene que ver con la supuesta procedencia o simpatías políticas de cada uno, sino con consideraciones de orden profesional y técnico. No hay una división interna en estos términos, y esta ha sido la clave.

El *Documento de servicio público* fue aprobado por unanimidad por el parlamento catalán como documento básico para la elaboración de la ley del audiovisual. Lo redacté yo. Y en el contexto de los nueve, estoy *solo* en cuanto a sensibilidad política. Ellos aceptaron que yo redactara y yo tuve que pactarlo con todos.

Algunos de los presentes han estado en el Consell, sobre todo Jaume Guillamet que estuvo de miembro en el jurado de los premios que antes eran del Centro de Investigación de la Comunicación y ahora son del CAC. Saben que el tipo de conflicto interno que hay nunca se corresponde con una hipótesis malévola de carácter político que pueda proyectarse desde fuera.

Siempre hemos actuado básicamente por consenso y esto significa a veces una cierta lentitud y tener muchas veces la sensatez de «dejar que se reblandezca» una cuestión, y aparcarla para darle posteriormente otra vuelta. No siempre es posible y a veces hay que forzar las cosas y acaba habiendo consenso porque alguien asume renunciaciones considerables. El riesgo que teníamos es que al cabo de tres días nos llamaran desde nuestro partido dándonos instrucciones. Esto no se ha producido. Las llamadas son al revés. Les pondré un ejemplo de algo que vamos a perder seguramente y que es de estos días, pero no me importa plantearlo aquí. Al presidente de la Generalidad, Pasqual Maragall, se le ha ocurrido que, para la discusión del contrato-programa de la televisión pública, como están de moda los *consejos de sabios*, crear uno para que lo supervise. Unos sabios no tienen nada que ver con el sector, y los otros —aún peor— son de las grandes empresas privadas en el sector. No se pueden dejar los presupuestos de la televisión pública en manos de sus competidores privados.

En cuanto lo supimos, nos alarmamos todos. Todos llamamos a nuestros amigos del partido político para disuadir al presidente, con conoci-

miento del secretario de comunicación (él también lo estaba intentando), de que llevara a cabo su idea. Pero tiene una idea, y es el presidente. Seguramente no vamos a lograrlo, pero creemos que es un error y una inutilidad. Supone un desaire para un amigo suyo al que puso de director general de la radio-televisión pública y que es quien elaboró el contrato-programa; a la Comisión de Control Parlamentario, que está para eso; al Consejo de Administración que pierde la oportunidad de su vida para hacer algo además de reunirse los martes por la tarde y cobrar todos los meses, y saltarse la existencia del propio CAC (ya podemos supervisar nosotros el contrato-programa).

A veces llamamos demasiado tarde, o simplemente pueden no hacerlos caso. Pero lo que quiero que entiendan es que hay un intento por nuestra parte de actuar con una extrema lealtad institucional, y en la institución sinceramente tenemos muy asumido que estamos trabajando para la construcción de un sistema nacional de comunicación en Cataluña, y siguiendo un proceso de vertebración nacional desde las políticas de comunicación.

Este sentido institucional está claro, no genera ningún problema interno, aunque habrá acentos diferentes. Esto fue favorecido paradójicamente por el hecho de sentirnos tan débiles al principio, y por tanto sentirnos con la urgencia de conseguir una reputación y conseguir actuaciones que nos permitieran rápidamente a todos hacernos cargo de que íbamos a actuar con independencia de criterio y atendiendo a razones exclusivamente profesionales, académicas, de interés colectivo, etc.

Juan Antonio García Galindo (Universidad de Málaga)

Has explicado antes que estáis trabajando para la creación de un consejo del audiovisual español, pero ¿qué tipo de contacto tenéis, si lo hay, con las autoridades del audiovisual de otras comunidades autónomas?

J. M. T.: A modo de inventario, hay un consejo audiovisual, con todos los atributos, a partir de una ley audiovisual, en Navarra, que tiene unas competencias muy parecidas a las nuestras, aunque el sistema audiovisual navarro no tiene la envergadura del catalán (por ejemplo, porque en televisión tiene muy pocos canales de carácter local sobre los que tener competencia).

Hay un consejo en Galicia, pero tiene alrededor de cien miembros y el presidente es Fraga Iribarne, así que, como autoridad independiente, no funciona. Hay otro en la Comunidad de Madrid, pero tiene un carácter más bien consultivo, y tampoco tiene las garantías de independencia que sugerimos.

En el País Vasco hay un proyecto, detenido hace tiempo, en el que estuvo activo Ramón Zallo, que estuvo en el Consell de l'Audiovisual, y también la anterior consejera de Cultura. Nos consta que había discrepancias entre Cultura e Industria, que no parecía estar interesada en esto.

En el caso de Andalucía, durante los últimos años ha habido dos o tres momentos en que parecía inminente la creación de un consejo del audiovisual. Esta vez parece ser la definitiva. Sabemos que el modelo que se tomó en cuenta fue el nuestro. Estuve hace un año hablando con las personas que estaban en el proceso de debate, y hace unos días hubo en Pamplona una reunión de todos los consejos audiovisuales o proyectos muy avanzados para intercambiar experiencias. Fue apadrinado por el consejo navarro pero organizado desde el catalán. Se intentó animar para que se acaben constituyendo los consejos.

Aquí había un riesgo para nosotros. Supongo que vieron en la prensa, hace un mes, que Duran i Lleida presentó en el Congreso una propuesta de creación del Consejo del Audiovisual Español compuesto por diez miembros más un representante por cada comunidad autónoma que tuviera consejo específico. Esto nos llevaba a un organismo de veintisiete miembros. Desde el consejo catalán, ver que, de un organismo de veintisiete miembros, representáramos uno, no nos interesa mucho. Lo del federalismo lo podríamos acordar, pero desde el CAC entendemos que nos conviene un consejo español independiente, fuerte, con cuantas más competencias mejor, y tener un trato de coordinación y cooperación en todo. Pero con una relación bilateral. Si luego hay una confederación de consejos, fantástico, pero estar en un organismo para crear una macroestructura que diluya el CAC no nos interesa.

Se ha hablado de que este consejo venga a Barcelona. Lo que planteamos al ministro Montilla, a Ros, a Barroso y a quienes han querido escucharnos, es que, francamente, poner la autoridad reguladora en Barcelona, donde no hay ni uno solo de los medios sobre los que el organismo tendría competencias, parece un chiste. No queremos autoridad reguladora en Barcelona, para eso está el CAC. Queremos industria. Si se ubica al lado del CAC el Consejo Superior del Audiovisual Español, sólo se puede esperar que parcialmente nos diluya. Este tendrá competencias para actuar sobre los grandes medios, que también son los hegemónicos en la audiencia catalana.

Si hay nuevas licencias de televisión en España (si ahora Canal+ va a emitir en abierto), deseamos que haya un contacto entre la empresa concesionaria (Canal+) y el Gobierno catalán. Y si hay que arbitrar allí, arbitramos. Lo que hay que discutir es en qué condiciones es perfectamente asumible que este nuevo canal emita para la audiencia catalana. Y cuando haya las renovaciones de Antena 3 y Telecinco, lo mismo.

Piensen que cuando se elaboró la Constitución, las competencias exclusivas en materia de telecomunicaciones fueron adjudicadas al Estado. En aquel momento se consideró que eran el elemento clave del sistema. Mientras, los servicios a las personas, incluidos los contenidos audiovisuales, podían ser parcialmente delegados a las comunidades autónomas. Los estatutos, en algunos casos, recogen esta competencia en materia de contenidos audiovisuales.

Como el estatuto catalán es muy malo, se está reformando. Incorporaba no ya la restricción impuesta por la Constitución española, sino que asumía una restricción más necesaria en aquellos momentos de someterse a lo que prescribiera la futura ley del ente público de radio-televisión. De tal modo que el estatuto catalán hace depender las competencias estatutarias de la Generalidad de Cataluña de la ley de creación del ente público.

A diferencia de lo que pasaba hace veinticinco años, en el proceso de acceso a la sociedad del conocimiento y de la información, la competencia básica es la que afecta a los servicios a las personas y a contenidos audiovisuales. La jurisprudencia europea contempla las telecomunicaciones simplemente como la infraestructura necesaria para la prestación de estos servicios. Sin modificar la Constitución, lo que ha planteado el CAC al consejero Saura es que el nuevo estatuto debe plantear como techo, a partir de la competencia plena en contenidos audiovisuales, el rescate de la competencia en telecomunicaciones.

Nosotros no podemos no tener ningún control sobre el espectro radio-eléctrico. Tiene que existir, por lo menos, la corresponsabilidad. Hay unos medios estatales, que son determinados por el Estado y que deben ocupar una franja del espectro. Pero hay otra parte del espectro que no debe depender, y más cuando no hay política, de lo que deciden cuatro ingenieros en un despacho de Madrid sobre, por ejemplo, el plan técnico de la TDT. En Cataluña hay una tradición de veinte años de televisión y radio local, y no es posible que alguien que no conoce la situación elabore el panorama a partir de criterios exclusivamente técnicos. Y estos criterios tienen en cuenta la red de radioenlaces ya existente, que existe porque se hizo sobre la que ya estaba funcionando. Y el único criterio es el de reducir cualquier coste nuevo de modificación de la red de distribución de señal.

Nosotros queremos hacer política, y eso significa que si el sistema vale, vale, pero si no, hay que cambiarlo. No es lógico que el Estado haga una política para todo el espectro: la realidad andaluza de comunicación local es una, la catalana otra... Planteamos, pues, el rescate competencial, sin modificar forzosamente la Constitución. Hay instrumentos jurídicos para conseguir el rescate de competencias en materia

de telecomunicaciones y de gestión del espectro. Además se puede hacer de forma coordinada: no se plantea un «rapto» del espectro, sino simplemente poder discutir atendiendo a criterios que no sean únicamente una planificación técnica, porque entonces resulta que la política de comunicación la hacen los ingenieros de telecomunicaciones. Y eso hace veinticinco años tenía un sentido, pero hoy es inaceptable desde cualquier punto de vista. Y menos con las posibilidades nuevas que permite la digitalización con respecto a la explotación del espectro radioeléctrico. Este es el debate que tenemos planteado con el Ministerio a través del Gobierno catalán o a veces directamente.

Inmaculada Sánchez (Universidad de Málaga)

¿Qué tipo de decisiones toma el Consell sobre el cine?

J. M. T.: No tenemos competencia específica sobre cine ni salas. Los límites dudosos sobre competencias son, por ejemplo, las pantallas que hay en el metro: no cuentan con licencia, pero tienen un funcionamiento continuo, emiten contenidos, no asumen el horario protegido, y se dirigen indiscriminadamente a cualquier tipo de audiencia. El terreno de conflicto es con estas formas de comunicación nueva, que una legislación —como digo— obsoleta jamás pudo prever.

Nuestro ámbito competencial tiene una limitación muy clara. La televisión está sometida a control porque es una emisión en abierto. Cuando una persona compra un video determinado, a partir de su ejercicio electivo mediante pago, el Consell ya no puede entrar. El caso del cine es similar, tiene su propio criterio. Intervenimos, por ejemplo, cuando una cadena de televisión emite cine calificado para mayores de dieciocho años en horario protegido. Pero se trata de una intervención sobre el cine de modo indirecto.

En España, hasta ahora que ya lo hace el Ministerio, nadie vigilaba el cumplimiento de la obligación de la reinversión del 5% de los beneficios obtenidos en el año anterior para la producción cinematográfica de ficción. Nosotros el 2001 elaboramos una instrucción que desarrollaba esta directiva europea (el CAC tiene potestad para elaborar instrucciones, que son equivalentes a un decreto del Gobierno catalán). Desde entonces, se está ejerciendo esta vigilancia sobre, básicamente, la Televisión de Cataluña (TV3, Canal 33...). Hace dos años, como recordarán, hubo unos contratos-marco bastante importantes de coproducción de *telemovies*, telefilmes y de pilotos de series, que tienen un sistema que tiene en cuenta el cumplimiento del 5%.

Ha habido una política de promoción del cine de forma indirecta, en la medida que la televisión es motor también de la industria cinemato-

gráfica y uno de los financiadores. Intentamos asegurar que la televisión cumpla sus obligaciones respecto al cine.

Javier Díaz Noci (Universidad del País Vasco)

El capítulo 4 del informe del CAC del 2003 se dedica a Internet. ¿Tiene el Consell algún tipo de competencia sobre Internet? Y, si la hay, ¿qué idea hay de actuar sobre la red en el conjunto del Estado?

J. M. T.: Internet no es audiovisual, pero es evidente que puede ser —y lo es habitualmente— un vehículo para mensajes audiovisuales. En principio, nos encontrábamos con que no se podía transgredir el carácter libertario de la red que, precisamente, tiene como característica no sujetarse a ningún tipo de control. Pero al mismo tiempo, entendíamos dos tipos de cuestiones. Por un lado, se debía ver hasta qué punto se podía sostener la idea europea de neutralidad tecnológica (respecto a valores, principios, etc.), y que nosotros en principio defendíamos. Por otro lado, veíamos que Internet, que permitía usos socialmente muy beneficiosos, también era pasto de usos inadecuados (tanto en materia de contenidos como sirviendo de base para la «economía criminal»). Era un instrumento fácil para el desarrollo de prácticas contrarias a la ley en todos los terrenos.

Tuvimos algunos encuentros con bastantes grupos, y al final optamos por una intervención positiva, que de hecho es también lo que pretendemos en radio y televisión, pero en este caso de un modo más decidido. Entramos en contacto con los diversos agentes del sector y nos dimos cuenta de que nadie iniciaba propuestas de autorregulación porque nadie en el sector tenía capacidad para ello. Y cuando intervenían los gobiernos, automáticamente el sector más proclive a un comportamiento *hacker* se despegaba del proyecto.

Nosotros, apelando a la independencia, intentamos impulsar —y lo impulsamos— un proyecto llamado IQUA (Internet Quality Agency), que intenta ser una propuesta para toda la red de agencia de calidad en Internet. Tomando como socio inicial a la Comisión del Mercado de Telecomunicaciones (CMT), y después a los navarros, y al consejo audiovisual de Andorra como gesto de la voluntad de no querernos mover sólo en el ámbito estatal, elaboramos un decálogo de preceptos éticos fundamentales respecto al funcionamiento de la red. Significa una invitación a quien quiera adherirse, que asuma voluntariamente el compromiso de adecuarse a aquel decálogo, y a cambio se somete a una inspección periódica de sus webs y recibe un certificado de garantía de calidad. Este certificado, que ya funciona, está pasando por un proceso a través de AENOR para recibir una homologación internacional de las agencias de certificación. Hasta ahora ha funcionado bastante bien.

Ahora, la CMT, tras el cambio hace un año de su presidencia, manifestó su interés en dejar el organismo. Al principio, lo financiamos a medias el CAC y la CMT, unos treinta y cinco o cuarenta millones de pesetas anuales cada uno para ponerlo en marcha. En estos momentos la propuesta es que Red.es ocupe el espacio que hasta ahora ocupaba la CMT. Y hemos de ver hasta qué punto la autoridad portuguesa que tenía interés en aparecer en el sector tras la reforma de la televisión pública pueda apuntarse al proyecto, y hay también otras autoridades reguladoras europeas interesadas en el mismo. En estos momentos hay, alrededor de IQUA, más de mil entidades, pero son del tipo Federación de Municipios de España (están prácticamente todos), la Confederación Española de Cajas de Ahorro, la Cámara de Comercio de Madrid, la de Barcelona, etc. No son mil empresas unipersonales.

Yo ya no me ocupo de este ámbito, sólo al principio para la parte de la elaboración del decálogo. Pero es un proyecto vivo y en el que tenemos una cierta confianza. Aquí la misión del consejo es dejar, a corto o medio plazo, que el sector (los propios agentes de Internet) tome el control del organismo. Aquí tuvimos un cierto choque, como ya habíamos tenido en otros terrenos, con organizaciones de autorregulación del tipo autocontrol de la publicidad: son empresas que actúan en autorregulación pero creadas a partir del propio sector. Con estas no siempre ha sido fácil cooperar, aunque estamos en contacto y se salvó lo principal. Poder ejercer de agencia de autorregulación en Internet ofrece un margen de negocio muy grande para quien consiga realmente implantar su propio sello de certificación. Por tanto, las empresas que pretendían actuar en este terreno han visto a IQUA como una competencia desleal, puesto que cuenta con presupuesto público.